

Jana

Slovenska
družinska revija
letnik XL
št. 46
13. 11. 2012
cena 2,10 EUR

www.jana.si

Tim Sikyea,
indijanski zdravilec

**Slovenija
je varna**

Hidrologinja
dr. Lidija Globevnik:

**KRIV JE
ČLOVEK!**

Joc Pečecnik,
drugi najbogatejši Slovenec

Spremlja me Bog

Hitro hujšanje ali nova prevara?

STE ZA NORO VADBO?

Tone Partljič
**Ujeti smo
v hudo stvar**

Vode, kakršnih še ni bilo

**ZGODBE
GROZE IN
GORJA**

Predstavljamo

KANDIDATKE ZA SLOVENKO LETA

SOCIALNO PODJETNIŠTVO PO SLOVENSKO

**Dr. Lidija
Globevnik,
predsednica
Društva
vodarjev
Slovenije**

Za tako hude posledice poplav je kriv človek

Že tretjina Slovencev živi na poplavnih območjih

Dr. Lidija Globevnik je hidrologinja, ki svoje življenje posveča rekam. Prepričana je, da so posledice poplav čedalje hujše prav zaradi napačnih posegov v okolje, predvsem zaradi prevelike poselitve poplavnih območij, kjer živi že tretjina Slovenk in Slovencev. Pa tudi zaradi poglobljenih in zabetoniranih strug, povišanih cest in prenizkih mostov voda ne more odtekati, kot je ob enaki količini lahko nekoč. Del odgovornosti za tako hude posledice nosimo tudi sami, saj kar naprej živimo v lažni varnosti, ne da bi odpravili poplavno tveganje.

Tekst: **TINA HORVAT**, foto: **ŠIMEN ZUPANČIČ**

Nismo še pozabili na poplave izpred dveh let, ko so nas že zajele nove. Se nam samo zdi, ali pa so poplave res vedno hujše in pogostejše, mi pa vedno bolj nemočni?

Poplave so nekaj povsem normalnega in se dogajajo vsaj že milijon in sto tisoč let, odkar obstaja človek. Vsak dan je na tem svetu ena huda ujma, v Alpah in na območju delovanja genovskega ciklonskega območja pa sploh. Slovenija je zelo na udaru, poplave so prava katastrofa za množico ljudi, ki jih vedno znova prizadenejo, mi pa se temu vedno znova čudimo in še naprej ne naredimo nič, da bi posledice zmanjšali.

•Hočete reči, da za tako hude posledice poplav ni vzrok narava, ampak smo krivi ljudje sami?

Poplave danes niso nič močnejše, so pa posledice in poškodbe zaradi njih veliko hujše. To pa zato, ker ta prostor včasih ni bil tako na gosto poseljen. Problem je tudi v našem dojemanju poplav. Ob vsaki poplavi so ljudje grozno prizadeti, a se potem ne naredi nič in kar naprej živimo v neki lažni varnosti, brez vsakršne strategije, da bi odpravili poplavna in erozijska tveganja. Vlagamo sicer v sanacijo najnujnejših poškodb vodotokov zaradi poplav in sanacijo plazov, vendar niti približno dovolj. Najhuje pa je to, da gradimo hiše in poslovne objekte, še posebej v zadnjih 15 letih, predvsem na poplavnih površinah in tik ob vodotokih in hudournikih. Že ena tretjina prebivalcev Slovenije tako ali drugače živi na poplavnih območjih, območjih, nevarnih zaradi plazov, ali so njihovem vplivnem območju.

•Kako je to sploh mogoče? Ali ni država tista, ki daje dovoljenje in bi lahko to preprečila?

Ne gre samo za krivdo države, tudi ljudje se včasih vedemo kot navadni otroci, ki samo čakamo, da nas nekdo varuje, ali pa kot uporni najstniki, ki se upiramo in izsiljujemo.

•Lahko poveste nekaj primerov tega izsiljevanja?

Poznam primer v bližini Ljubljane, ko se je z ustreznim prostorskim aktom določila kota pritličja objektov, ki se jo upošteva zaradi varstva pred poplavami. Kota je bila določena na osnovi izračunane kote izjemnih (redkih) poplav, ki se ji je dodalo še ustrezno varnostno višino. V veljavnem gradbenem dovoljenju sicer piše, da so ta akt upoštevali, čeprav je bilo pritličje objekta v projektu narisano na 2,1 m nižji koti! Izvajalci del so seveda upoštevali veljavno gradbeno dovoljenje. Ni seveda tudi redko, da gradimo drugače, kot piše v grad-

benem dovoljenju. Slovenci smo v tem pogledu res popolnoma neodgovorni, nekateri tudi naivni in preveč zaupljivi, nekateri pa preprosto radi tvegajo. Gre za hude uzurpacije vodnega prostora, a kadar pride do poplav in škode, seveda pričakujemo odškodnino in se jezimo na državo, ki da ni nič naredila. A za vse le ni kriva država.

● **Vendar pa tudi posamezniki in prebivalci nismo krivi, da so rekam odvzeli prostor in globino, kar je, kot vem, tudi zelo velik razlog za poplave.**

Res je, naša rečna mreža je popolnoma spremenjena. Več kot polovica poplavnih površin je poseljena, struge so zravnane, zozane in pogobljene, zgrajenih je ogromno melioracijskih sistemov, poplavne površine pa so asfaltirane oziroma zbetonirane. Pa ne le poplavne površine, tudi druge površine porečja rek so precej utrjene in imajo razvejano meteorno kanalizacijo. To pomeni, da se padavine hitreje zberejo

v rekah in povzročajo veliko večje pretoke, kot bi drugeče, v naravnih razmerah. Reke bi morale ostati široke in naravne, prav tako poplavne površine, da bi voda imela kam odtekati in odteči po naravni poti. Tako pa smo osiromašili rečne ekosisteme ter povzročili večje poplave in sušo, poleg tega smo tudi s takšnim ravnanjem povzročili, da so poplavljeni območja, ki prej niso bila. In še naprej se poglablja in betonira struge ter sadi parkovno, neavtohtono vegetacijo, namesto da bi bile reke široke kot prej in da bi jim pustili naravno vegetacijo.

● **Videti je, da je to bistvo problema. Pa se kaj dela za to, da bi se rekam oziroma vodi vrnilo prostor?**

Precej je že zamujenega. V popolno naravno stanje jih seveda ne moremo vrniti. Treba je ubrati drugo taktiko. Moramo se navaditi živeti v poplavnem prostoru, saj vendar obstajajo rešitve. Možnosti poplav (in plazov) ne smemo ignorirati, ampak se moramo tveganja zaradi poplav zavedati in biti nanje pripravljeni. To lahko tudi pomeni, da je ceneje hišo »preseliti« drugam, če jo je recimo poplava že uničila ali jo je podrl plaz.

● **Kako konkretno pa lahko nekdo hišo preseli nekam drugam, če nima denarja oziroma ne more**

kupiti zemljišča?

Na kritičnih območjih je pomoč države zelo velika in tudi veliko pomaga pri načrtovanju zmanjševanja poplavne ogroženosti. Seveda pa morajo sodelovati in nekaj prispevati tudi lastniki. Načrt sanacije, na primer, morajo plačati sami. Res pa je, da se je pri nas v zadnjih letih samo saniralo poškodbe, ni pa se vlagalo v zmanjševanje poplavne ogroženosti, ali kot smo vajeni reči, povečevanje poplavne varnosti.

● **Menda so posebna zgodba tudi ceste. Po vašem mnenju tudi te povečujejo poplavljenost po Sloveniji.**

Ja, večina cest je obnovljena, razširjena in povišana, zgrajeni so novi mostovi. Vse te ceste zadržujejo vode in delujejo kot umetne pregrade (prepreke), ki spreminjajo tok voda. Tudi zaradi cest se lahko pojavljajo poplave tam, kjer jih prej ni bilo, saj voda zaradi njih ne more odteči. Drug problem so premajhni oziroma prenizki mostovi, mostovi s preozkimi mostnimi odprtina-

mi v strugah, zaradi česar pod njimi ne more teči dovolj vode in teče zgoraj, čez cesto. Ker je premalo prostora pod mostom, se hitreje zabasše z lesom in nato reka dobi ogromno moč in še bolj odnaša ter ruši vse pred seboj.

● **Kakorkoli, očitno smo pri poplavni (ne)varnosti bolj ko ne prepuščeni samim sebi. Kaj bi na koncu svetovali tisti tretjini ljudi, ki živi na ali ob poplavnih območjih in ki se ne more kar nekam odseliti? Kako naj vsi skupaj in kot posamezniki ravnamo, da nas bodo poplave čim manj prizadele?**

Predvsem se morajo ljudje s poplavami spoznati, jih sprejeti kot dejstvo in se učiti iz preteklosti. Vse svoje dejavnosti in objekte morajo čim bolj prilagoditi dejstvu, da živijo na ogroženem območju. Ob grožnji pred poplavami se morajo nanje pripraviti in zavarovati premično premoženje. Obnovljene fasade naj bodo vodoodporne, prav tako vrata in okna. Tla v nižjih prostorih in kletih naj bodo iz materialov, ki so odporni proti vodi. Dobro je imeti na razpolago prenosne črpalke za vodo in podobne naprave za preprečevanje še večje škode. Tudi od države lahko upravičeno pričakujemo, da nam pomaga in sofinancira naše samozaščitne ukrepe ter ustvarja razmere za zmanjševanje ogroženosti. ■

MUHE V MOJI TV-MREŽI

PIŠE: BERNARDA JEKLIN

Modra luna

Moška obraza, ki sta mi prejšnji ponedeljek ob osmih zvečer, ko sem odprla televizor, butnila v obraz, kajpak že dolgo dobro poznam. Vseeno sta prvi hip zbudila osuplost. Nekoliko manjši MARKO POTRČ, ki bi moral nasploh malo bolj vzravhati glavo, se je z odličnimi refleksi že prvi večer dodobra vživel v izjemno zahtevno vlogo, nekoliko višji, v lase zdaj temnejši in še vedno nekoliko petelinasti odmevovec TOMAŽ BRATOŽ pa je seveda star rutiner. Čedni moški par v vlogi predvolilnih izpraševalcev mi je, stari pokvarjenki, prvi trenutek vlekel malce v homerotičnost. Gre seveda za dober in učinkovit štos, enega prvih iz najbrž kar spoštovanja vrednega arzenala presenečenj, ki nam jih, verjamem, pripravlja tako zelo pričakovana in kontroverzna napovedovana nova slovenska televizija PLANET TV. In je imela prav prejšnji ponedeljek premiero. Marko in Tomaž sta imela nasproti sebe sveto trojico že precej zmahanih kandidatov za novega predsednika Slovenije, se ve, katerih, in bila sem na robu obupa, kajti tega cirkusa imam resnično že vrh glave. Čeprav tovrstnega zborčka petih samih moških v tem kontekstu zlepa ne vidiš, žensk v tej sestavi, čudno, nisem prav nič pogrešala. Homoerotičnost izpraševalcev se je seveda pri priči porazgubila in nadomestila jo je predvsem erotičnost Marka Potrča, ki bo na stara leta najbrž precej podoben Caryju Grantu. Kar ni nobena katastrofa.

Za nekaj časa sta v vlogi izpraševalk trojice potem nastopili stilistično počesani in urejeni dami JERCA ŠUŠTERŠIČ ZAJC in ŽIVA ROGELJ ter nežno čivkali. Bili sta manj samozavestni od moških kolegov, a na splošno čisto O. K. Z izjemo prvega vprašanja Jerce Zajc, to me je močno spomnilo na voditeljico skrajno mučnega predvolilnega šova pred štirinajstimi dnevi na POP TV, KATJO ŠERUGO. A Jerca je pogrnila le s prvim imbecilnim vprašanjem predsedniku, ali bi se na svojih službenih poteh z rednimi letalskimi linijami rajši vozil v prvem ali v drugem razredu. (Pri čemer bomo previdni. Morda ji je imbecilno vprašanje sugeriral kdo iz ozadja.)

Ko sem že omenila Šerugovo, ta hip menda že glavno urednico mariborskega dnevnika Večer: njen ko-

stim je bil tedaj čisto mimo. Edino, kar bi ji pristojalo, je bila uniforma domine: črno usnje in dolg, pogosto uporabljen bič, ki je brez zadrege in predsodkov pel posebej po njej najbolj antipatičnem kandidatu za predsednika države in česar ni prav nič skrivala. Tista predstava je bil očitno Katjin osebni poslovilni šov na POP TV in tu so bili kandidati zaradi nje in ne ona zaradi njih, vsaj jaz sem čutila tako. Svoj razkošni zasliševalski talent je še enkrat predstavila poslavljajočim se kolegom. Kdo ve, morda je bila to tudi napoved nje-nega političnega kurza in krotjenja kadrov na novem delovnem mestu: to bomo šele videli. Ajaj.

Nazaj na Planet TV: za punčama sta bila kot spraševalca na vrsti spet fanta in pogovor se je proti koncu všečno razživel. Kar se mene tiče, je bila to doslej najboljša predvolilna TV-debata med vsemi, ki se ukvarjajo s to šaro. Tudi zato, ker se je odvijala z nekaj več občutka in so kandidatu, ki je razvijal kako posebej zanimivo misel, pustili, da jo je izpeljal vsaj približno do konca.

Ugajal mi je tudi nabor TV-rekvizitov, ki so bili prvi dan na sporedu na Planetovem ekranu: modra luna, Blue Moon, ki je očitno maskota nove televizije in nastopa v vseh mogočih pojavnih oblikah. Pa mehki, elegantni modrikasto zelenkasti toni, ki nenehno ovijajo ekran, všečni napovedniki, obrazi in funkciji promocije, ki so svetovljanski, urbani in sveži. In najpomembnejše: v nasprotju z napovedmi prva oddaja glasno vpije: mi smo popolnoma politično nevtralni!

Tu seveda nisem kaka naivka. Uvodno obdobje nove televizije je tako rekoč zahteva poudarjano politično nevtralnost, vsaj navidezno, kajti ves predhodni hruš, povezan s politično naravnostjo, to ne le zahteva, temveč kar ukazuje, če naj dete pridobi čim več sicer tradicionalno naivne slovenske publike. Kako bo v tem pogledu čez nekaj tednov in mesecev, zdaj seveda še ne vemo. Kolega Hlebs, ki je očitno tudi med novimi lunarnimi ustvarjalnimi silami, vleče iz mene svarilne signale. PLANET TV pa je za začetek kar elegantna in dovolj inteligentna ponudba, ki zbuja upanje.